

Merkkipaikkoja

Muistoista kuviksi ja sanoiksi, valokuvataidekirjaksi

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataiteilija (AMK)

2023

Terhi Skippari

Tiivistelmä

Tekijä Terhi Skippari	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2023
	Sivumäärä 30	
Työn nimi Merkkipaikkoja Muistoista kuviksi ja sanoiksi, valokuvataidekirjaksi		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataiteilija (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön taiteellinen osuus on valokuvataidekirja. Kirja, Merkkipaikkoja, koostuu erilaisista paikkavalokuvista, epäpaikkamaisista miljöistä ja moderneista maisemakuvista sekä niihin liitetyistä lyhyistä lauseista tai sanoista, jotka perustuvat omiin henkilökohtaisiin muistoihini.</p> <p>Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa keskityttiin kirjan tekemisen prosessiin ja kuvan ja sanan väliseen vuorovaikutukseen. Osuudessa kuvattiin valokuvataidekirjan työstäminen kuva- ja tekstimateriaalien synnystä valmiiksi painetuksi kirjaksi asti. Osuudessa tutkittiin kuvan ja sanan vuorovaikutusta, kuinka kuva ja sana toimivat yhdessä, kuinka ne ohjaavat tulkintaa, muodostavat merkityksiä, täydentävät toisiaan ja viestivät keskenään.</p> <p>Opinnäytetyöprosessin keskiössä oli omassa työskentelyssäni seuraavan eteenpäin vievän askeleen ottaminen, eli kuvien kirjamuotoiseksi painotuotteeksi asti saattaminen, sekä kuvan ja sanan vuorovaikutussuhteen tutkiminen osana omaa työskentelyäni.</p> <p>Teos pyrkii tavoittamaan ihmisten yhteisiä kokemuksia ja yhteistä muistia tai muistoja. Tunteiden ja muistojen lisäksi teokseen sisältyy ja dokumentoituu oleellisella tavalla myös maiseman ja yhteiskunnan muutoksia sekä aikamme kuvaa.</p>		
Asiasanat kuvan ja sanan vuorovaikutus, muisto, moderni maisemakuva, epäpaikka, valokuvataidekirja		

Abstract

Author Terhi Skippari	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 30	
Title of Publication Significant Places From memories to pictures and words, to a photo art book		
Degree, Field of Study Bachelor of Culture and Arts, Fine Arts (UAS)		
Abstract <p>The artistic part of the thesis is a photo art book. The book, called Significant Places, consists of various photographs of different places, nonplaces and modern landscape photos, as well as short sentences or words attached to them, which are based on my own personal memories.</p> <p>The written part of the thesis focused on the process of book making and the interaction between image and word. The part described the process of working on a photo art book, from the creation of image and text materials to the finished printed book. The part explored the interaction of image and word, how image and word work together, how they guide interpretation, form meanings, complement each other and communicate with each other.</p> <p>The focus of the thesis process was taking the next step in my own work, learn how to get images into a printed product in a book form, and exploring the interaction between image and word as part of my own work.</p> <p>The work aims to reach people's common experiences and common memory or memories. In addition to feelings and memories, the work includes and documents changes in the landscapes and society as well as the image of our time.</p>		
Keywords the interaction of image and word, memory, modern landscape picture, nonplace, photo art book		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Kuvan ja sanan vuorovaikutus	2
2.1	Ikonoteksti	2
2.2	Ikonotekstien tulkintaan vaikuttavat tekijät	2
3	Kuva ja sana sekä paikkojen kuvaus valokuvataiteessa	4
3.1	Jari Silomäki – Harjoitelmia aikuisuuteen, Sääpäiväkirjani	4
3.2	Jouko Lehtola – OD Helsinki.....	7
4	Ideasta kuviksi ja sanoiksi.....	9
4.1	Idea kirjasta	9
4.2	Kuvattavien paikkojen valinta ja valinnat kuvaustilanteissa	9
4.3	Kuva- ja sanamateriaalin työstö pareiksi.....	12
4.4	Kuva- ja sanaparien katselukokemukset.....	14
5	Kuvista ja sanoista kirjaksi	16
5.1	Lopulliset kuva- ja sanavalinnat sekä kokonaisuuden koostaminen	16
5.2	Fyysiseksi kirjaksi saattaminen, painoksen teettäminen painotalossa	21
5.3	Esillepano näyttelyyn	24
6	Yhteenveto	28
	Lähteet.....	30

1 Johdanto

Kun menee johonkin paikkaan, jossa ei ole vierailut hetkeen, voi mieleen muistua tilanteita tai tapahtumia, joita kyseisessä paikassa on joskus aiemmin elämässä tapahtunut. Tällaisia paikkoja oman elämäni muistoista, niin arkisista sattumuksista kuin merkittävimmistäkin elämäntapahtumista ja kohtaamisista, käytin oman opinnäytetyöni lähtökohtana.

Opinnäytetyön taiteellinen osuus on valokuvataidekirja. Kirja koostuu erilaisista paikkavalokuvista, epäpaikkamaisista miljöistä ja moderneista maisemakuvista, ja niihin liitetyistä lyhyistä lauseista tai sanoista. Tunnetasolla kirja pyrkii omien henkilökohtaisten muistojeni kautta tavoittamaan ihmisten yhteisiä kokemuksia sekä yhteistä muistia tai muistoja.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa keskitytään kirjan tekemisen prosessiin ja kuvan ja sanan vuorovaikutukseen. Osuudessa perehdytään siihen, kuinka kuva ja sana toimivat yhdessä, ohjaavat tulkintaa, muodostavat merkityksiä, täydentävät toisiaan ja viestivät keskenään. Kuvan ja sanan välinen vuorovaikutus on oleellinen osa teosta.

2 Kuvan ja sanan vuorovaikutus

2.1 Ikonoteksti

Kuvan ja sanan suhde ja vuorovaikutus on monimuotoinen ja laaja aihe, jota eri teoreetikot ja tutkijat ovat pyrkineet sanallistamaan monin erilaisin käsittein ja kaavioin. Yksi oleellisesti opinnäytetyöni taiteellisen osuuden toteutukseen liittyvä käsite kuvan ja sanan vuorovaikutuksen tutkimuksessa on ikonoteksti.

Yksinkertaistettuna ikonoteksti on kirjallisuutta, jossa kuvallisen ja sanallisen ilmaisun vuorovaikutus on merkittävä osa teosta. Kuva ja sana luovat yhdessä uusia merkityksiä, vaikka ovatkin erillisiä. Esimerkiksi kuvakirjan voi ajatella olevan yksi ikonotekstin perusmuoto, sillä sen lukemisessa olennaista on hahmottaa kahden erillisen merkkijärjestelmän, eli kuvan ja sanan, suhde. Ikonotekstin käsite tulee sanoista kuva (ikono) ja sana (teksti). (Mikkonen 2005, 8, 49-50; Tieteen termipankki 2015.)

Yleisesti ottaen voi ajatella, että ikonoteksti on taideteos tai mikä tahansa muu esitys, joka koostuu sekä visuaalisista että verbaalisista merkeistä, ja jonka osia ei voi erottaa toisistaan. Näin käsitteen ovat määritelleet kuvitusta ja kuvakirjoja Saksassa ja Ranskassa tutkineet Peter Wagner, Alain Monstandon ja Michael Nerlich. (Mikkonen 2005, 48-50.)

Kuvan ja sanan välillä on merkitsevää myös etäisyys, joka näiden välille jää. Aukko, jonka lukija tai katsoja saa ja joutuu täyttämään itse. Ikonoteksti on monitulkintainen, se saa aikaan erilaisia lukuprosesseja ja katseen ratoja, ja edellyttää katsojalta sekä kuvallisen että sanallisen materiaalin prosessointia. (Mikkonen 2005, 39, 49-50).

Eri tutkijat ja teoreetikot ovat kuitenkin olleet myös erimielisiä siitä, miten määritellä ikonoteksti. Termillä voidaan myös esimerkiksi viitata juuri tulkinnan tapaan, eikä teokseen, tapaan tulkita, hahmottaa ja lukea teosta, nimenomaan kuvallisia ja sanallisia elementtejä yhdistelemällä, ja muodostaa niiden kautta merkityksiä. (Tieteen termipankki 2015.)

2.2 Ikonotekstien tulkintaan vaikuttavat tekijät

Ikonoteksteissä niin kutsuttujen aukkojen, eli asioiden, jotka jäävät lukija-katsojan itsensä tulkittaviksi, eivätkä ole välittömiä tai itsestään selviä, tulkintaan vaikuttavat monet eri asiat. Tulkintaan ja kuvien havainnointiin liittyy aina myös valikointia ja ajallinen prosessi (Mikkonen 2005, 61).

Lukija-katsojan on seurattava yhtä aikaa sekä verbaalisia että visuaalisia merkkejä samassa teoksessa (Mikkonen 2005, 56). Tämän vuoksi käytän tekstissäni termiä lukija-katsoja, lukijan tai katsojan sijaan. Näin tekee myös Mikkonen teoksessaan Kuva ja sana.

Kuvan ja sanan suhdetta hallitsee vuorovaikutuksen ja mahdollisen konfliktin, eli kuva- ja sanaosien mahdollinen ristiriita. Sanan ja kuvan liittyminen toisiinsa vaatii lukija-katsojalta aktiivista osallistumista ja prosessointia, jotta teoksen voi ymmärtää:

Tekstin ja kuvan yhteiselon merkitys samassa teoksessa ei toisin sanoen ole niiden summa (teksti + kuva) vaan niiden vuorovaikutuksen tulos (teksti <-> kuva). Vuorovaikutussuhteessa syntyy uusia lisämerkityksiä. (Mikkonen 2005, 56).

Ikonoteksteissä kuvan ja sanan suhde onkin pitkälti lukijan ja katsojan oman pään sisällä syntyvä tulkinta. Kuva ja sana yhdessä tarkentavat toisistaan syntyviä merkityksiä tulkinnassa, täydentävät toisiaan. Kuva- ja sanaosien sisältämät merkitykset sisältävät myös aukkoja, jotka saavat väistämättä eri muotoja. Aukkojen tulkintaan eli täydentämiseen, vaikuttavat myös laajemmat viitekehykset. (Mikkonen 2005, 56-57). Esimerkiksi, jos kyseessä on kirja, sen yksittäisen kuva-sanaparin tulkintaan vaikuttaa koko kertomus, eli sitä ennen ja jälkeen tulevat kuva-sanaparit. Yksittäisen teoksen kohdalla tulkintaan vaikuttavia viitekehyksiä voivat olla esimerkiksi taustatiedot tekijään ja teokseen liittyen.

Kuvan ja sanan vuorovaikutuksen tulkintaan vaikuttaa aina myös katsoja itse. Jokainen lukija-katsoja tulkitsee konnotaatioiltaan rikkaita tekstejä tai teksti-kuvapareja, tekstiä ja kuvaa yhdisteleviä teoksia, oman henkilökohtaisen elämäkokemuksen ja sosiaalisen taustansa kautta. Katsojilla on myös erilaisia valmiuksia tulkita kuvaa ja tekstejä. On ihmisiä, jotka ovat ehkä luonteeltaan ikonisempia eli taipuvaisempia ja tottuneempia käyttämään ja tulkitsemaan kuvia. Joillakin ihmisillä on taipumus asettaa tietynlaiset viestit toisten edelle, esimerkiksi sanat kuvien. Tulkinta suhteutuu aina todelliseen katsojaan tai lukijaan. (Mikkonen 2005, 26, 56, 68-69).

3 Kuva ja sana sekä paikkojen kuvaus valokuvataiteessa

3.1 Jari Silomäki – Harjoitelmia aikuisuuteen, Sääpäiväkirjani

Suomalainen valokuvataiteilija Jari Silomäki käyttää kuvan ja sanan välistä vuorovaikutusta oleellisena osana teoksiaan. Silomäen teos Harjoitelmia aikuisuuteen vuodelta 2001, on valokuvakirja nuoren miehen kasvamisprosessista, ihastuksesta ja kipukohdista. Kirja koostuu kuvista ja kuvapareista tai -sarjoista, joiden viereen, alle (Kuva 1), tai kuva-alan päälle on kirjoitettu lauseita. Tarina rakentuu kuvien ja tekstien keskinäisten suhteiden, sekä näiden osien esitysjärjestyksen kautta. Kuvia on esitetty myös näyttelyn muodossa Suomen valokuvataiteen museossa vuonna 2017. (Suomen valokuvataiteen museo 2017.)

Kuva 1. Sivua Jari Silomäen kirjasta Harjoitelmia aikuisuuteen (Suomen valokuvataiteen museo 2017)

Silomäki (2020) kertoo sekoittaneensa kirjassa omaelämäkerrallisia sekä täysin fiktiivisiä tapahtumia. Kirjan teksteissä osa kuvista on nimetty esimerkiksi omakuviksi, ja lauseet kirjoitettu minä -muodossa, joten lukija-katsoja, joka ei tunne taiteilijaa henkilökohtaisesti, olettaa automaattisesti taiteilijan itse olevan kuvissa. Tarina on kuitenkin etukäteen käsikirjoitettu ja lavastettu, tarinan "minää" kuvissa näyttelä näyttelijä, eikä taiteilija itse. Faktan ja fiktion raja jää epätarkaksi ja lukija-katsojalle tulkittavaksi.

Toinen, mutta suoraan omaelämäkerrallinen työ, Silomäellä on Sääpäiväkirjani, jonka työstö jatkuu edelleen.

Se on päiväkirjamaisia otoksia minun omasta elämästä ja niiden linkityksestä maailman poliittisiin tapahtumiin (Silomäki 2020).

Vuodesta 2001 lähtien Silomäki on kuvannut Sääpäiväkirjani nimellä kulkevaa projektiaan. Työn lähtökohtana toimi se, kuinka maailman tapahtumat ja henkilökohtaiset tapahtumat ja säät sulautuvat yhdeksi suureksi jatkumoksi, ja toistavat itseään. Projektissa yhdistyvät *henkilökohtaiset ihmissuhteet ja terrori-iskut, lasten kasvut ja kansanmurhat, kahvin tuoksu ja globaalitalous*. (Silomäki). Kuvat yhdistävät henkilökohtaisen ja yleismaailmallisen (Kuva 2).

Maisemien yhdistäminen uutisiin konkretisoi myös sitä, kuinka median kautta olemme yhteydessä maailman tapahtumiin. Kun kaikki tuodaan lähelle, tapahtumat, jotka ovat todella lähellä, eivät ole enää lähellä. Sarjaa on tarkoitus kuvata 50 vuotta, vuoteen 2051 asti. (Silomäki).

Kuva 2. Yksi tuhansista kuvista Jari Silomäen projektissa Säpäiväkirjani (Silomäki)

Valokuvataiteen museon podcastissa valokuvataiteen museon johtaja, Elina Heikka (2020) tuo esiin kiinnostavan toteutustavan projektista. Hän kuvailee, kuinka lähtökohtaisesti ajattellaan, että valokuva on jotain, joka syntyy aina tietyssä hetkessä ja paikassa, mutta kuinka tässä projektissa kuvaan tuodaan tekstin muodossa aina rinnalle samaan kontekstiin kokonaan toinen paikka ja toinen tapahtuma jossakin muualla. Se rikkoo valokuvan perusominaisuuden ja -normin hetkestä. Silomäki (2020) itse toteaa, että:

Teksti on vähä niiku toinen kuva siihen kuvan päälle ja sit ne asettuu sillai rinnakkain ja päällekkäin.

3.2 Jouko Lehtola – OD Helsinki

Suomalainen valokuvataiteilija Jouko Lehtola (1963-2010) on tunnettu erityisesti nuoria ja nuorisokulttuuria kuvaavista valokuvasarjoistaan, sekä yhteiskunnallisia aiheita käsittelevistä kuvasarjoistaan Finnish View, End of Innocence ja OD Helsinki (Jouko Lehtolan säätiö). OD Helsinki -sarjan syntyyn 1990-luvun loppupuolella vaikuttivat Lehtolan omat kokemukset siitä, kuinka hän nuoria kuvatessaan näki kovien huumeiden rantautumisen Suomeen, kuinka se syrjäytti nuoria, ja miten yhteiskunta jätti heidät yksin (Bremer 2012; Kansallisgalleria).

OD Helsinki on sarja valokuvia paikoista, joissa on tapahtunut yliannostuskuolema. Lehtola sai paikkojen osoitteet rikospoliisilta, ja nimesi kunkin kuvan tapahtumapaikan osoitteella ja huumekuoleman tiedoilla (Kansallisgalleria).

Sarjan kuvat päällisin puolin katseltuina ovat lakonisia kuvia erilaisista epäpaikkamaisista tiloista. Sarjassa on mukana kuvia roskakatoksesta (Kuva 3), rappukäytävistä, wc-tiloista, tienpientareelta (Kuva 4) ja kadunkulmauksista. Kuvasarjassa kuviin liitetty tekstitieto siitä, että kyseessä on huumekuolemien tapahtumapaikkoja, on irrottamaton osa kuvien ja kuvasarjan vaikuttavuutta, koko ideaa ja olemusta. Tieto tekee kuvista hyytäviä, hämärärien kuvaolosuhteiden ja salamavalon käyttöön rinnastettuna, ja herättää suurempia tulkintoja ja ajatusketjuja kuvista ja niiden aiheesta, sekä yhteiskunnastamme, kuin pelkät kuvat ilman sarjan ja yksittäisten teosten nimiä.

Kuva 3. Kuva Jouko Lehtolan kuvasarjasta OD Helsinki. 15.9. 2000, Revontulitie 4, garbage bins, male, cause of death: Heroin overdose (Jouko Lehtolan säätiö)

Kuva 4. Kuva Jouko Lehtolan kuvasarjasta OD Helsinki. 2.7 1999 A path between Sivakkapolku and Hiihtäjätie, male, cause of death: Heroin overdose (Jouko Lehtolan säätiö)

4 Ideasta kuviksi ja sanoiksi

4.1 Idea kirjasta

Alkuperäinen idea kuvata sellaisia paikkoja, joihin itselläni sitoutuu henkilökohtaisessa elämässäni tiettyjä muistoja, syntyi syksyllä 2021. Kirjoitin ylös ja visualisoin mielessäni jo tuolloin noin 10 paikkaa, jotka ensimmäisenä tulivat mieleen, kun mietin muistojani, jotka liittyvät elämässäni joihinkin tiettyihin maisemiin tai paikkoihin, joissa olen viettänyt aikaa. Mietin sitä, kuinka esimerkiksi jotkut tietyt epäpaikkamaiset kadunkulmaukset tai hiekkatienpätkät, jotka toistuvat ympäri Suomea hyvin samanlaisina, voivat jonkun elämässä ja muistoissa liittyä joihinkin merkittäviin hetkiin elämässä. Paikkoihin voi liittyä vahvoja muistijälkiä ja muistoihin liittyviä tunteita, tavanomaisesta maisemasta huolimatta.

Pohdin, että idea sopisi kirjaksi, jolloin kuvien yhteyteen saisi joko viereen tai alle lyhyen tekstin paikkaan liittyvästä muistosta, ja niitä pääsisi selaamaan ja lukemaan kokonaisuutena, ja tietyllä tavalla yksityisenä kokemuksena. Miellän itse kirjan lukemisen taidekokemuksena hyvin yksityiseksi. Kirjat peilautuvat vahvasti henkilön omaan mieleen, muistiin ja muistikuviin.

Ideassani oleellista alusta asti oli kuvien ja niihin liitettävien muistojen sanoitusten suhde, se miten saan ne toimimaan vuorovaikutuksessa keskenään, ja hieman tylsänkin näköisistä paikkavalokuvista tunteita herättäviä. Kai Mikkonenkin (2005, 71, 75) toteaa, kuinka sanat voivat tehdä *merkityksiltään köyhästä kuvasta rikkaan ja monivivahteisen*. Hän toteaa myös, kuinka kuvan ja sanan suhde, jossa kuvateksti ei välttämättä selitä kuvaa vaan johtaa yhä laajeneviin tulkinnan mahdollisuuksiin, on erikoisuus. Tästä myös oman teokseni kohdalla on osittain kysymys.

4.2 Kuvattavien paikkojen valinta ja valinnat kuvaustilanteissa

Paikkojen valinta

Ylös kirjoittamieni paikkojen perusteella kuvasin ensimmäiset paikkakuvat projektia varten jo syksyllä 2021, ja jatkoin kuvausprosessia pitkin vuotta 2022 lisäten listaani paikkoja, sekä kuvaten spontaanisti suunniteltujen kuvausreissujen yhteydessä myös ennalta suunnittele mattomia kohteita. Kameran kanssa eri paikoissa käydessäni ja kulkiessani mieleeni alkoi juolahdella lisää kyseisiin paikkoihin tai paikkakuntiin sitoutuvia muistoja ja muistikuvia. Muistikuvia joko jostakin paikan päällä tapahtuneesta tai siitä, mitä paikassa joskus on ollut. Osa paikoista oli muuttunut paljonkin, esimerkiksi lapsuusmuistojeni maisemat olivat paikoitellen hyvinkin erilaisia. Ajan kulumisen ja aikakerrostumat tulivat tätä myötä myös läsnä teokseeni. Projektiin alkoi nousta mukaan myös yhteiskunnallisia muutoksia dokumentoiva

näkökulma, henkilökohtaisten elämänmuistojen rinnalle, sillä muutokset maisemissa kertovat osaltaan myös yhteiskunnallista tarinaa. Lopulta tulin kuvanneeksi muutamia kymmeniä paikkoja, joista lopulliseen kirjaan päätyi 26 kuvaa ja paikkaa.

Valinnat kuvaustilanteissa

Kuvaustilanteiden suhteen suunnittelin jo etukäteen ennen ensimmäistäkään kuvausreissua, että haluaisin saada kuvattua paikat autioina, pääasiassa ilman ihmisiä, jotta huomio ja kuvan sisältö pysyisivät nimenomaan kuvan maisemassa ja paikassa, niiden elementeissä. Alkuun pyrin kuvissani myös sääolosuhteiltaan mahdollisimman neutraaleihin kuviin, pilviseen päivään ja tasaiseen valoon, mutta tästä ajatuksesta luovuin todettuani lievän säätilojen vaihtelun tuovan kuviin sopivasti eloa ja vaihtelua.

Joihinkin kuviin hain tietoisesti kiinnostavia ristiriitoja tekstin lisäksi myös sää- ja vuodenaikaolosuhteilla. Esimerkiksi paikan, jossa joitakin vuosia sitten on kesällä järjestetty musiikkifestivaalit, kuvasin tarkoituksella talvella (Kuva 5), sillä talvisena maisema näyttää nopealla vilkaisulla lähes miltä tahansa puiselta suomalaiselta talvimaisemalta traktorin jälkieneen, eikä juurikaan festivaalialueelta. Kyseinen paikka ei välttämättä muutenkaan ensimmäisenä toisi mieleen musiikkifestivaalin tapahtumapaikkaa, mutta vielä vähemmän talvella.

Kuva 5. Talvella kuvaamani muutaman vuoden takainen kesäisen musiikkifestivaalin tapahtumapaikka

Hyvin aikaisessa vaiheessa kuvien formaatiksi valikoitui vaakakuva. Aivan alussa kuvasin kokeeksi myös muutaman pystykuvan, mutta ne eivät toimineet toivomallani tavalla. Maisemaa ja erilaisia miljöitä kuvatessa vaakakuva oli luonnollinen valinta sen vuoksi, että siihen maisema sommitelmallisesti asettuu parhaiten, ja kuvaan mahtuu kerralla enemmän oleellista kustakin kyseessä olevasta paikasta.

Sommitelmallisesti hain kuviin tietoisesti tasapainoa ja harmonisuutta. Koin huolellisesti haetun sommitelman lisäävän modernin ja epäpaikkamaisen kuvauskohteen kiinnostavuutta, kun kuvaustyylinä on enemmän maisemakuvan perinteeseen nojaava tapa kuvata maisemia. Se tuo epäpaikkakuville maisemakuvamaista arvokkuutta. Kuvasin usein kymmeniä kuvia per paikka, useissa kohteissa välttyäkseni kuvissa ihmisiltä, mutta monesti myös sommitelmallisista syistä, saavuttaakseni haluamani paikkaa hyvin kuvaavan, sekä sommitelmallisesti hallitun kuvan.

Osaltaan kuvaussuuntaa sekä sommittelua määritteli myös se, että lähtökohtaisesti halusin kuviin päähuomioksi eli usein keskeissommitellusti nimenomaan sen paikan tai kohdan maisemaa, jossa itse olen ollut, kun asia on tapahtunut, tai jossa sanoittamani asia, jota ei enää ole, on ollut. Muutamissa kuvissa valitsin kuvaussuunnan ja näkymän myös sen perusteella, mikä oma näkymäni tai näkökulmani on kyseisellä muiston tapahtumahetkellä ollut.

Muistojen todenperäisyys

Kuvausvaiheen aikana puheeksi tuli myös mahdollinen autofiktio, ovatko kaikki paikat ja niihin liittämäni tapahtumat täyttä totta, tai tarvitseeko niiden olla. Olin lähtenyt työstämään projektia sillä ajatuksella, että kaikki muistot niihin linkitetyine paikkoineen ja tapahtumineen ovat totta. Jäin pohtimaan kysymystä, mutta tulin lopulta siihen tulokseen, ettei niiden välttämättä tarvitsisi olla totta. Samat ajatukset ja kokemukset pystyisi varmasti välittämään myös fiktiivisesti yhdisteltyin paikoin ja tapahtumin.

Itse kuitenkin pidän enemmän ajatuksesta, että kaikki on täyttä totta, ainakin sen verran kuinka pitkälle itse muistan oikein. Oma taiteeni lähtee monesti joistakin omista havainnoista tai kokemuksista omasta elämästä tai ympäristöstä, kuten tässäkin projektissa. Tässä tapauksessa en näe mieltä siinä, kun minulla on nämä aidot ja oikeat paikat, tarinat ja tapahtumat olemassa, että lähtisin keksimään sekaan myös fiktiivisiä tapahtumia. Ehkä tämä seikka on tärkeämpi minulle tekijänä, kuin kirjan lukija-katsojalle. Tämän myötä projektiin on kuitenkin syntynyt myös dokumentaarinen näkökulma yhteiskunnan ja maisemien muutoksiin, kun kaikki tapahtumat paikkayhdistelmineen ovat totta.

4.3 Kuva- ja sanamateriaalin työstö pareiksi

Projektin aikana tulostin eri kuvausretkien välillä kuviani pieniksi konkreettisiksi luonnoskuviksi hahmottaakseni kokonaisuutta, sekä pohtiakseni erilaisia muistojen sanallistamistapoja kuvien kylkeen. Siis kuten: tahdonko käyttää lauseissa minäkertojaa, ovatko tekstit lauseita, lyhyempiä runomaisia pätkiä, yksittäisiä sanoja, muistoihini liittyviä tunteiden tai muistojen kuvailuja, vai jotain muuta?

Kuva- ja lause- tai sanaparien testailuvaiheessa koin oleelliseksi kuulla myös muilta ihmisiltä, mitä ajatuksia heillä herää kuvistani yhdistettynä näihin lauseisiin tai sanoihin. Oma suhteeni kuviin on kuitenkin hyvin erilainen kuin kirjan lukija-katsojalla, sillä hänellä ei hyvin todennäköisesti ole samaa kokemuspohjaa juuri nimenomaisesti samoista paikoista, eikä hän voi tietää, mitä niissä on juuri minun elämässäni tapahtunut.

En koe tärkeäksi sitä, että lukija-katsoja löytäisi kuvista juuri ne minun tapahtumani, vaan että hän löytäisi sieltä jonkin tarttumapinnan johonkin omaan kokemukseensa. Pysin sanallistamaan tapahtumat kuvien rinnalle tarpeeksi avoimesti, ja tuomaan ne sanojen avulla yksityisistä yleisiksi, jotta toivomani samaistuminen ja kunkin omien kokemusten ja muistojen heijastelu lukukokemuksen yhteydessä voisi tapahtua.

Sanavalintoja pohdin tarkkaan, minkä jätän avoimeksi, ja kuinka avoimeksi, minkä sanan tilalle kukin voi helposti kuvitella oman vastaavansa asian. Esimerkiksi kuinka paljon käyttää erisnimiä vai yleisnimityksiä, tai lempinimiä. Kirjoitanko suosikkiyhtye, vai Apulanta, tai kirjoitanko pappa, isoisä, vai jopa isoisäni nimen kuvan yhteyteen liittyvään tekstiin.

Esimerkiksi aiemmin esittelemäni talvisen festivaalipaikan yhteyteen olisin voinut kirjoittaa *Paikka, jossa näin toistaiseksi parhaan suosikkiyhtyeeni keikan*. Mutta tämän yhteyteen päädyin kirjoittamaan *Paikka, jossa näin toistaiseksi parhaan Apulanta-keikan*. (Kuva 6). Yhtye on Suomen mittakaavassa sen verran tunnettu, että ihmiset tietävät mitä sillä tarkoitetaan, ja pystyvät mahdollisesti peilaamaan tilannetta johonkin omaan voimakkaaseen liivemusiikkielämykseensä, mikäli sellaisen ovat kokeneet. Yhtyeen nimen mainitseminen ei etäännytä lukija-katsojaa samalla tavalla, kuin mitä esimerkiksi sana *suosikkiyhtye* olisi voinut tehdä. Se ei tunnu yhtä henkilökohtaiselta tai yksityiseltä, jota peilata omiin kokemuksiinsa.

paikka, jossa näin toistaiseksi parhaan Apulanta-keikan

Kuva 6. Kirjani sivu 27, kuva tekstillä *paikka, jossa näin toistaiseksi parhaan Apulanta-keikan*

Tai, jos olisin kirjoittanut isoisälleni soittamisesta esimerkiksi hänen etunimellään, olisi lukija-katsojalle jäänyt hyvin suureksi mysteeriksi ja todella tulkinnanvaraiseksi kenestä on kysymys, tai mikä on suhteeni tähän henkilöön. En myöskään halunnut kirjoittaa isoisä, sillä en häntä sillä nimellä ole oikeastaan koskaan kutsunut, vaan tuttavallisemmin pappa, koska sillä nimellä olen häntä aina kutsunut (Kuva 7.) Oleellista kuviin liitetyissä teksteissä oli raja sille, mikä on sopivan henkilökohtaista ja yksityistä, mistä saa kiinni, mutta minkä myös lukija-katsoja pystyy kääntämään ja peilaamaan omaan kokemukseensa, tässä tapauksessa esimerkiksi suhteeseensa omiin isovanhempiinsa.

Soitin syntymäpäiväonnittelut papalle

Kuva 7. Kirjani sivu 51, kuva tekstillä *Soitin syntymäpäiväonnittelut papalle*

4.4 Kuva- ja sanaparien katselukokemukset

Tekoprosessin aikana yksi kiinnostavimmista asioita oli kuulla, mitä tarinoita ihmisillä heräsi kuvistani heidän omiin elämäkokemuksiinsa liittyen, ja se, kuinka monesti täysin henkilöstä riippuen, ihmiset tarttuivat tarinoidessaan aivan eri kuviin.

Esimerkiksi yksi kuvien katselija kysyi todellisuudessa pienessä Kaakkois-Suomen kunnassa sijaitsevasta rakennuksen yksityiskohtaa kuvaavasta kuvasta, onko kyseinen kuva otettu Kajaanissa. Samaten kuva moottoritiestä herätti kysymyksen, onko kyseessä Turku-Helsinki moottoritie, kun taas toinen kuva-sanaparien katselija alkoi samaa kuvaa katsoessaan kertoa, kuinka hänen koiralennkipolkunsa jäi joitain vuosia sitten uuden tien rakennustyömaan alle, eikä ole enää olemassa.

Kolmas katselija tarttui kuvaan, jonka taustalla näkyy vanha ja jo hieman ränsistynyt rakennus, joka muistutti kuvan katselijaa hänen mummolansa maisemista. Parkkipaikalta otettu kuva herätteli neljännessä katselijassa muistoja yläkoulu-lukio-ajoilta, jolloin hänen muistelunsa mukaan tuli usein hypättyä autoilevien ystävien tai ihastusten kyytiin. Viides tarttui kuvaan, johon olin sanallistanut haaveilevani omaa kesämökkiä joskus tulevaisuudessa, ja kertoi itse myyneensä muutama vuosi sitten talon, jonka oli omistanut 15 vuotta.

Tällaisten katsojissa heränneiden ajatusten kuuleminen projektista muiden kanssa jutellesani toi itselleni varmuutta siihen, että projektini toimii toivomallani tavalla. Tässä myös konkretisoitui hyvin se, mitä luvussa 2.2 mainitsin ikonotekstien tulkintaan vaikuttavista tekijöistä, kuinka jokainen lukija-katsoja lukee, katsoo ja tulkitsee kuvia ja kuva-sanapareja oman henkilökohtaisen elämäkokemuksen ja sosiaalisen taustansa kautta, täydentää aukot niiden pohjalta.

5 Kuvista ja sanoista kirjaksi

5.1 Lopulliset kuva- ja sanavalinnat sekä kokonaisuuden koostaminen

Lopulliseen kirjaan päädyin lopulta sekoittamaan muutamaa eri rakennetta sanallistaa muistot kuvien yhteyteen. Osaan kuva-sanapareista jäi muiston sanarakenteeksi kaava *paikka, jossa...* Esimerkiksi *Paikka, jossa kuulin että olen saanut siskon.* tai *Paikka, jossa opin uimaan.* Muutamaan kuvaan sanallistin kunkin muiston hyvin vähäsanaisesti, esimerkiksi *Moi.* (Kuva 8) tai *Leipomo* (Kuva 9), kun taas muutamiin kirjoitin tapahtuneen pidemmin, mutta ilman *paikka jossa* -sanoilla johdatusta. Esimerkiksi *täydellinen onnellisuuden hetki päivänä jona täytin 20* (Kuva 10).

Moi.

Kuva 8. Kirjani sivu 41, kuva tekstillä *Moi*.

Leipomo

Kuva 9. Kirjani sivu 21, kuva tekstillä *Leipomo*.

täydellinen onnellisuuden hetki päivänä jona täytin 20

Kuva 10. Kirjani sivu 43, kuva tekstillä *täydellinen onnellisuuden hetki päivänä jona täytin 20*

Käytin minä-kertojaa näissä lausemaisissa tekstipätkissä, sillä se tuntui luontevalta henkilökohtaisten muistojen ollessa kyseessä, ja tuntui toimivimmalta. Kyseistä valintaa puolsi myös jo aiemmassa luvussa mainitsemani pohdinta siitä, mikä on sopivan yksityistä tai henkilökohtaista, mihin voi yleisesti samaistua, ja mikä liian yleiselle tasolle vietyä, mikä voisi jättää kylmäksi.

Myös lopullinen päätös sekoittaa eri tapoja ilmaista muistoja sanoin, syntyi siitä, mikä tuntui toimivimmalta ja vahvimmalta tekstiltä kunkin kuvan yhteydessä. Pyrin menemään aina vahvimmalla kuva-sanaparilla, eli sillä, joka mielestäni parhaiten herätti tunteen ja toi asian ilmi tarpeeksi, muttei liian itsestäänselvästi, jättäen lukija-katsojalle myös omaa tulkittavaa.

Lopulliset kuvavalinnat muutaman kymmenen kuvan joukosta lopulliseen 26 kuvaan valitsin samalla kun mietin kuvien kokonaisuutta ja järjestystä, sitä millaisen kertomuksen ne

yhdessä muodostavat. Valintoihin yhtenäisen jatkuvuuden lisäksi vaikuttivat myös vahvasti muistot ja niihin liittämieni sanallistusten vahvuus.

Kirjassa on hyvin monta elementtiä, jotka kaikki vaikuttavat toisiinsa, ja kaikkien niiden kasaaminen yhteen rytmillisesti, kuvallisesti ja kertomuksellisesti mahdollisimman tasapainoiseksi kokonaisuudeksi otti aikansa. Tulostin kuvat noin postikortin kokoisiksi pieniksi mustesuihkuvedoksiksi, luonnoskuvien tapaisesti, ja eri sanapariluonnokset eri paperille, jonka leikkelin niin, että sain kaikki tekstivaihtoehdot erilleen toisistaan, ja pyörittelin niitä työpisteeni seinäpinta-alalla nähdäkseni koko kokonaisuuden kerralla (Kuva 11). Lisäksi tulostin kuvat myös alustavan sivun muotoon ja koostin niistä sekä paperille tulostetuista irrallisista tekstivaihtoehdoista luonnoskirjan (Kuvat 12 ja 13), jonka muodossa kokeilin eri järjestysten ja tekstien toimivuutta kirjana, vaihtelemalla sivujen järjestystä ja tekstejä kuvien alla. Kuvien katsominen kirjasta peräjälkeen, verrattuna kaiken katsomiseen seinältä kerralla, on erilainen kokemus.

Kuva 11. Työpisteeni kuvakokonaisuuden hahmotteluvaiheessa.

Kuva 12. Irrallisiksi lapuiksi leikeltäviä eri tekstivaihtoehtoja ja irrallisia kuvasivuja

Kuva 13. Irrallisista kuvasivuista ja eri tekstivaihtoehdoista moneen kertaan erilaiseksi koottu luonnoskirja

Lopullinen kuvajärjestys hahmottui useiden eri kokeiluiden kautta todellista muistojen kronologista järjestystä mukailleen, muttei kuitenkaan täysin sitä seuraavaksi. Muutamien kuvien tekstit vielä muuttivat muotoaan samalla kun kuvajärjestys muotoutui, ja myös tekstien osalta pyrin rytmittämään teosta eri tekstirakenteiden mukaan tasapainoiseksi, jottei niidenkään tyyli hyppisi liian rajusti ja usein tekstirakenteesta toiseen. Myös kuvien visuaalinen maailma erilaisine ympäristöineen ja vuodenaikoineen rytmitti kuvia visuaalisesti, mikä myös täytyi ottaa huomioon.

5.2 Fyysiseksi kirjaksi saattaminen, painoksen teettäminen painotalossa

Kirjan fyysisen muodon ja taiton suunnittelemisen aloitin lukemalla ja selaamalla kirjastosta ja omasta kirjahyllystä monia eri valokuvataidekirjoja ja pohtimalla niiden avulla omalle projektilleni sopivaa muotoa ja materiaaleja. Pohdin, mikä tukisi aihettani, joka sisältää merkittäviä muistoja, ja jossa on paljon sellaista, joka jää lukija-katsojalle kuvien ja sanojen yhteydestä itse tulkittavaksi.

Halusin kirjasta kovakantisen, jotta se antaisi muistoille niiden arvokkuutta vastaavan tunnetun, ja jättää sivuille taitollisesti tilaa, kuvien ja sanojen ollessa jo itsessään vahvoja ja sisältäen paljon. Halusin antaa tekstien ja kuvien puhua puolestaan. Kunkin kuvan halusin

esittää aina yksinään yhdellä aukeamalla (Kuva 14) enkä esimerkiksi kuvapareina, sillä en koe niiden muodostavan selkeitä muisto- tai kuvapareja, vaan olevan yksittäisiä muistoja muistojen ja asioiden tarinallisessa jatkumossa.

Kuva 14. Yksi valmiin kirjan aukeamista

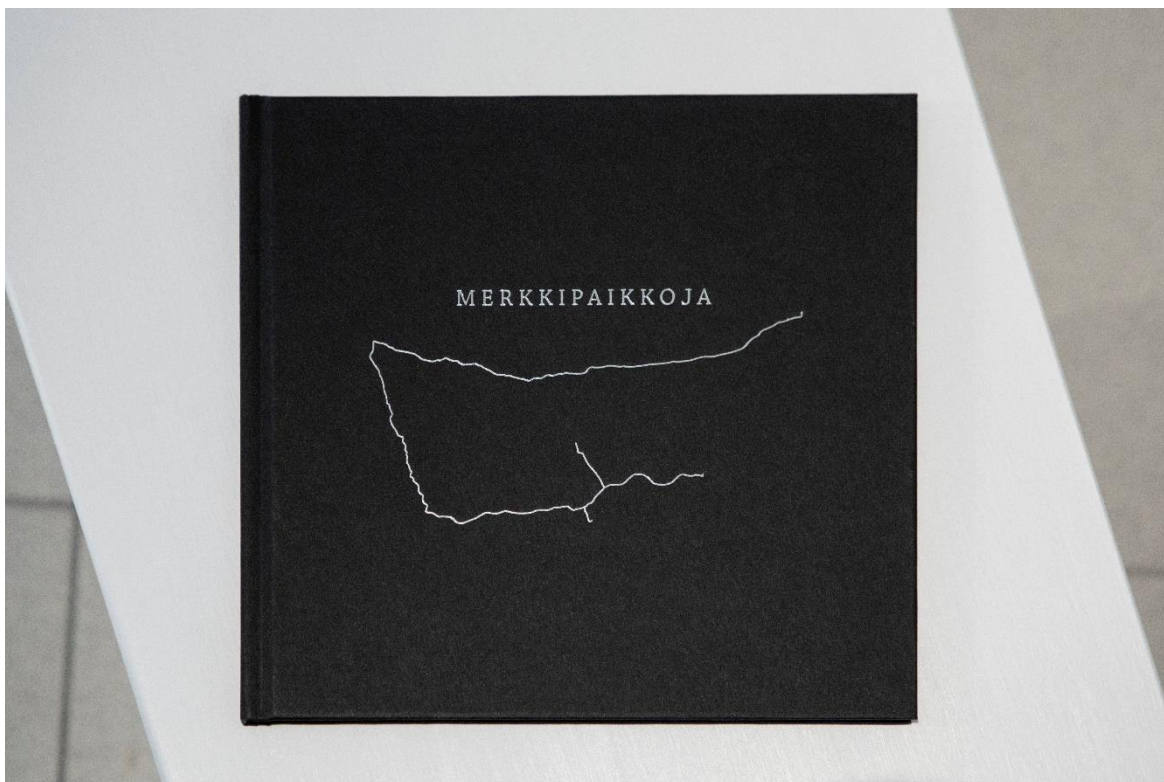
Kokeilin myös sivun kokosuhdetta ja kuvakokoa sivulla fyysisten tulosteiden avulla samalla kun pohdin kuvien järjestystä. Lopulta päädyin lähes neliön malliseen sivuun, 19 kertaa 21 cm, vaakasivuna.

Fontiksi kirjaan valikoituivat Chaparral Pro ja Garamond Premier Pro pohdittuani pitkään, millaista viestiä myös fontit voivat välittää. Halusin kirjaani helposti luettavan ja ajattoman fontin. Adobe Fonts -palvelusta fonteja etsiessäni käytin referenssikuvina kahdesta eri kirjasta ottamiani kuvia. Toinen oli runokirja vuodelta 1957, ja toinen valokuvataidekirja vuodelta 2007. Näissä teoksissa näytti olevan keskenään hyvin samankaltainen fontti.

Luin lyhyesti fonteista myös Markus Itkosen kirjoittamasta Typografian käsikirjasta, josta hain tietoa tueksi fonttivalinnalleni. Tulkitsin kirjan kuvailujen kautta etsimäni fonttityypin olevan renessanssiantiikva. Itkosen (2003, 24) mukaan renessanssiantiikvat alunperin kehitettiin juuri kirjojen lukemista varten. Niissä on rauhallinen muotokieli ja hyvä luettavuus. Garalde-ryhmän renessanssiantiikvojen muotokieli on ollut käytössä jo lähes 500-vuoden ajan.

Hain opinnäytetyölleni apurahaa syksyn puolella Pirkko ja Veikko Mäkelän säätiöstä, ja päätös apurahasta saapui tammi-helmikuun vaihteessa. Apurahan saaminen mahdollisti painoksen teettämisen painotalossa. Painotaloa valitessani hyödynsin apurahahakemuksen tekovaiheessa eri painotaloista pyytämiäni tarjouspyyntöjä sekä kirjastoa, nähdäkseni esimerkkejä eri painotaloissa painetuista valokuvataidekirjoista. Hain myös Kansalliskirjastolta ISBN-tunnuksen kirjalleni. Painos tuli lopulta olemaan pienjulkaisu, 60 kappaletta. Kuvat käsittelin painopaperin mukaiseen CMYK-väriprofiiliin, ja ennen lopullista painoerää pyysin painotalosta vielä fyysisen koevedoksen kirjasta. Koevedoksen perusteella tein vielä hienosäätöjä kuvien värisävyille ennen lopullisen painoksen painatusta. Kuvankäsittelyssä pyrin mahdollisimman realistiseen lopputulokseen.

Kovien kansien lisäksi halusin tuoda muistoille sopivaa arvokkuutta myös kannen pintamateriaalilla sekä foliointi-efektillä, jolla kansiin tulivat tekstit sekä etukannen graafinen viiva, niin kutsuttu karttaviiva (Kuva 15.). Piirsin viivan Suomen kartasta sen perusteella, minkä reitin ne paikkakunnat ja paikat, joista olen kuvia tähän kirjaan ottanut, muodostavat. Reitti piirtää ikään kuin ääriviivat näille kirjaan sisältyville merkkipaikoilleni.

Kuva 15. Valmis kirjan kansi

Kannen kohdalla foliointiefekti toi mukanaan uusia teknisesti huomioitavia asioita kannen taittotiedoston kanssa. Opettelin piirtämäni viivan muuntamisen vektorigrafiikaksi, sekä jouduin vaihtamaan kirjan selkämykseen eri fontin (Kuva 16), kuin mikä etukannessa on, sillä

selvisi, että käyttämälleni pintamateriaalille foliointia tehdessä viivan paksuus ei saa olla alle 0,4 mm. Etukannessa käyttämäni fontin kapeimmat kohdat olivat niin kapeita, ettei fontti olisi mahtunut tarpeeksi paksuine viivoine vain sentin paksuiseen selkämukseen, jonka leveyden määrittä sivumäärä ja painopaperin paksuus.

Kuva 16. Valmiin kirjan selkämys

Mustaan väriin päädyin kannen kohdalla siksi, että hopeaan yhdistettynä ja mattapintaisena musta luo arvokkaan vaikutelman. Halusin paketoida muistoni arvokkaan tuntuisiin ja tyylikkäisiin kansiin. Musta väri tuo kirjaan mielestäni myös hieman moderniuden tuntua. Kirjaan kuvatut maisemat ovat osaltaan kaikessa epäpaikkamaisuudessaan moderneja maisemakuvina, mutta toisaalta paikkoina hyvin tavallisia, eli osaltaan maisemina, vaikeivat ehkä maisemakuvauksen kohteina, hyvin perinteisiä. Tähän yhtälöön koin mustan kansivärin tukena modernille lähestymistavalleni olevan toimiva ratkaisu.

5.3 Esillepano näyttelyyn

Näyttelyesillepanoon ajattelin ensin lukupenkkiä ja muutamia sivuja seinälle antamaan esikatselmuksen kirjan sisällöstä, mutta lopulta päädyin tuomaan tilaan lukupenkin lisäksi seinälle vain yhden ison kuvan mustesuihkuvedoksena ilman kirjassa siihen liitettyä tekstiä. En halunnut vaikuttaa kirjan lukukokemukseen ennalta niin vahvasti kuin mitä useammat sivut seinällä olisivat voineet jo ennen kirjaan tarttumista siitä paljastaa. Halusin antaa lukija-

katsojan kokea kirjan kuvat ja tarinan juuri siinä järjestyksessä, kuin miten ne varsinaiseen kirjaan olin päätenyt asettamaan ja säilyttää lukukokemuksen tuoreena.

Osittain samasta syystä päädyin myös siihen, etten kirjoittanut kirjaan alkusanoja, esipuheetta tai jälkisanoja, lisäsin vain loppuun tiedon siitä, miltä maantieteellisiltä alueilta kuvat ovat ja minä vuonna ne on kuvattu. Päätin, etten halua esipuheella tai muulla tekstillä määrittellä lukija-katsojalle etukäteen yhtään kirjan nimeä ja kannen viivakuviota enempää, mitä kirjasta löytyy ja mistä kaikesta se kertoo. Halusin antaa myös tässä asiassa lukija-katsojalle oman tulkinnanvapauden tulkita teosta itse. Kirjan nimessä Merkkipaikkoja, sekä minämuodossa kirjoitetuissa muistoissa kuvien yhteydessä on kuitenkin mielestäni jo aika paljon viitteitä siihen, mikä kirjassa on ollut ajatuksena. Koen lopussa olevan tiedon kuvien kuvauspaikkojen maantieteellisestä sijainnista olevan tarpeeksi kertomaan, että myös paikat ovat todellisia, ja että niitä voi katsoa myös dokumentaarisin silmin.

Seinälle näyttelyyn valikoitui suureksi 154 cm leveäksi mustesuihkuvedokseksi kirjan ensimmäinen kuva (Kuva 17). Kuva lapsuudenkodin kotitiestäni avaa kirjan ja sen tarinan. Myös epäpaikkamaisuus toteutuu osuvasti kyseisen kuvan kohdalla, sillä samanlaisia hiekkateitä on koko Suomi tulvillaan. Kuva on myös visuaalisesti ja vertauskuvallisesti kiinnostava. Mutkitteleva tie, jonka päätepiste ei vielä näy, on monitulkintainen kuva-aihe.

Kuva 17. 154 cm leveä mustesuihkuvedos kirjan ensimmäisestä kuvasta taidemuseon seinälle ripustettuna

Kirjan lukemista varten esillepanoon lukupenkiksi etsin pirttipenkin tukemaan kirjassa olevia maalaismaisemia. Pirttipenkki on kalusteena sellainen, joka varmasti on tiettyä ajanjaksona löytynyt lähes jokaisesta maalaistalosta, myös omasta lapsuudenkodistani, sekä molemmilta isovanhemmiltani. Maalasin penkin valkoiseksi, jotta siinä olisi pieni kontrasti perinteisen ja modernin välillä, ja jotta se sopisi museoympäristöön ja kirjan alustaksi paremmin. Mielestäni kirja tulee siitä paremmin esiin kuin ajan kellastamalta männyn sävyiseltä penkiltä. Asetin kirjan suoraan penkille, enkä nostanut sitä jalustalle, jotta se olisi helpommin lähestyttävä (Kuva 18). Lisäsin vielä myös teostietoihin tiedon siitä, että *kirjaa saa lukea ja penkille istua, ole hyvä!* (Kuva 19). Lukupenkin ja seinälle ripustetun mustesuihkuvedoksen väliin jätin väljyyttä, jotta elementit istuivat kyseiseen tilaan luonnollisesti ja kutsuvasti, ja jotta halutessaan seinällä olevaa suurta kuvaa voi katsoa penkillä istuen, tai yksityiskohtia lähempää seisten, jolloin penkki ei ole kuvan katselun esteenä (Kuva 20.)

Kuva 18. Valmis esillepano taidemuseolla

Kuva 19. Teoksen esillepanon yhteydessä esitetty teostieto

Kuva 20. Esillepano kuvattuna sivusuunnasta

6 Yhteenveto

Opinnäytetyöteokseni alkuperäinen idea syntyi omasta halustani kuvata ja tallentaa omaan elämään ja muistoihini linkittyviä paikkoja ja niiden muutoksia kirjamuotoiseksi teokseksi. Pidin kiinnostavana ajatuksena sitä, kuinka paljon tunteita ja muistikuvia kunkin elämässä voi liittyä aivan tavanomaisiin paikkoihin. Projektin alusta lähtien halusin kuitenkin tuoda omat muistoni yksityisistä yleisiksi sillä tavalla, että ne toimisivat samaistuttavina, ja peileinä kunkin lukija-katsojan omille muistoille ja omalle elämäkokemukselle, herättäen kussakin kunkin omia muistoja, tunteita ja ajatuksia.

Projektia aloitettuani aloin hahmottamaan, kuinka henkilökohtaisiin muistoihini paikoista ja maisemista alkoi muodostua myös yhteiskunnallista näkökulmaa aikakerrostumien ja paikkojen muuttumisen myötä. Alkuun tiedostamattomana osasyynä omaan haluuni lähteä dokumentoimaan omiin muistoihin liittyviä paikkoja toimikin varmaan osaltaan myös se, kuinka sen lisäksi kuinka itse olen muuttunut, ovat myös maisemat muuttuneet, ja muuttuvat lisää koko ajan. Koen, että yhteiskunnallinen näkökulma, jolla teosta myös voi katsoa, tuo teokseeni lisää erilaista sisältöä ja merkityksiä.

Kuvan ja sanan yhdistäminen on ollut asia, jonka olen kokenut oleellisena omassa työskentelyssäni ja merkittävänä osana omasta mielestäni onnistuneimpia opiskeluaikanani syntyneitä teoksiani. Oli luontevaa lähteä tekemään myös opinnäytetyöksi teosta, jossa kuvan ja sanan yhteys ja niiden välinen vuorovaikutus on oleellinen osa teosta. Vahvimmat ideani usein syntyvät niin, että niihin liittyy kuvan lisäksi myös vahvasti sanoja tai ajatusten auki kirjoittamista jo luonnosvaiheesta lähtien.

Opinnäytetyöprosessin aikana oli kiinnostavaa tutustua ikonoteksti-käsitteeseen, lukea kuvan ja sanan vuorovaikutussuhteesta kertovaa tekstiä kerryttäen omaa tietoutta ja saaden uusia näkökulmia ja pohdittavaa. Kuvan ja sanan vuorovaikutussuhde ja sen tutkimus on todella laaja aihealue, josta aion jatkossa lukea lisää.

Koko kirjan tekemisen prosessin läpikäyminen toi minulle taiteilijana arvokasta oppia prosessin monista eri osa-alueista, kuten esimerkiksi kirjan ja kirjan kansien taittamisesta, kuvien käsittelemisestä CMYK-väriprofiiliin, painotalojen kanssa asioimisesta ja eri painomateriaaleista ja -tekniikoista, jotka kaikki olivat minulle käytännön tasolla uusia asioita, vaikkakin osa teorian tasolla tuttuja. Suurempien kuvakokonaisuuksien hallintakyvyllä, kuvavallinnoilla, kuvakokonaisuudella, kuvajärjestyksellä, kuvien ja tekstien rytmillä, kaikkien eri elementtien tasapainolla oli myös suuri rooli teoksen lopputuloksen kannalta, ja siihen käytin suurimman osan ajastani projektin parissa.

Kirjan tekeminen oli ollut haaveenani jo pitkään, ja uskon että teosmuotona kirja on sellainen, jonka parissa aion osittain jatkaa myös tulevaisuudessa. Jatkossa tahdon itse opetella kirjansidontaa, sillä se mahdollistaisi pienten taidekirjojen painosten tekemisen kustannustehokkaasti ja toisi taidekirjoille teoksina omanlaistaan lisäarvoa.

Lähteet

- Bremer, S. 2012. Jouko Lehtola, Muistonäyttely, In Memoriam. Lahdenvalokuvataide ry. Viitattu 8.1.2023. Saatavissa: <http://lahdenvalokuvataide.com/index.php/nayttelyt-05-10/jouko-lehtola---muistonaeyttely/>
- Heikka, E. 2020. Jari Silomäki: Valokuvan kerronnallisuus. Suomen valokuvataiteen museo. Kuva ois kiva -podcast. 23.10.2020. Spotify. Viitattu 19.12.2022. Saatavissa: <https://open.spotify.com/episode/1a3LQoXbankj3pYUWmHOSW?si=cf1130f52f254b62>
- Itkonen, M. 2003. Typografian käsikirja. Helsinki: RPS-yhtiöt
- Jouko Lehtolan säätiö. OD Helsinki. Viitattu 8.1.2023. Saatavissa: <https://joukolehtola.com/od-helsinki/>
- Kansallisgalleria. Kokoelmat, 26.8.2002 Kointähdentie, auton takapenkki, mies, kuolinsyy: Heroiinin yliannostus, sarjasta OD Helsinki. Viitattu 8.1.2023. Saatavissa: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/411073>
- Mikkonen, K. 2005. Kuva ja sana – Kuvan ja sanan vuorovaikutus kirjallisuudessa, kuvataiteessa ja ikonoteksteissä. Helsinki: Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland.
- Silomäki, J. Rehearsals For Adulthood. Jari Silomäen kotisivut. Viitattu 24.10.2022. Saatavissa <https://jarisilomaki.com/rehearsals-for-adulthood/>
- Silomäki, J. 2020. Jari Silomäki: Valokuvan kerronnallisuus. Suomen valokuvataiteen museo. Kuva ois kiva -podcast. 23.10.2020. Spotify. Viitattu 19.12.2022. Saatavissa: <https://open.spotify.com/episode/1a3LQoXbankj3pYUWmHOSW?si=cf1130f52f254b62>
- Suomen valokuvataiteen museo. 2017. Jari Silomäki: Harjoitelmia aikuisuuteen. Viitattu 24.10.2022. Saatavissa <https://www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/nayttelyt/harjoitelmia-aikuisuuteen>
- Tieteen termipankki. 2015. Kirjallisuudentutkimus, ikonoteksti. Viitattu 7.1.2023. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:ikonoteksti>